

DAŇOVÁ POLITIKA VERZUS EKONOMICKÁ EFEKTÍVNOSŤ V OBDOBÍ KRÍZOVÝCH JAVOV¹

KAROLÍNA ČERVENÁ, KARIN PRIEVOZNÍKOVÁ

Právnická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, SR

Abstract in original language

Zdaňovanie, ako finančno-regulačná činnosť štátu, priamo súvisí s konkrétnou daňovou politikou krajiny, v širšom kontexte podlieha vplyvu daňovej politiky nadnárodnej štruktúry, ktorej je daný štát parciálnou súčasťou. Príspevok je zameraný na vzájomnú interakciu zdaňovania, resp. daňovej politiky, ako regulačnej činnosti štátu, a ekonomickej efektívnosti hospodárstva v období neštandardnej povahy.

Key words in original language

daň; zdaňovanie; daňová politika; efektívnosť;

Abstract

Taxation, as state activity financial-control, directly related to the specific country tax policy state in the wider context of the impact of tax policy is subject to supranational structure, which is part of the partial. The article is focused on the interaction of taxation, respectively, tax policy and regulatory activities of the State and the economic efficiency of the economy during period the non-standard character.

Key words

tax; taxation; tax policy; efficiency;

Ekonomickú efektívnosť, vo všeobecnosti, vníma ekonomická teória ako určitú optimálnu účinnosť existujúcich zdrojov, prostriedkov a výsledkov pracovnej činnosti spoločnosti, ktorá smeruje k dosiahnutiu spoločensky užitočných cieľov. V ekonomickej teórii sa stretávame s množstvom prístupov (v širšom aj užšom kontexte danej problematiky) autorov², modelov, koncepcií, ktoré sa venujú problematike daní, zdaňovania, daňovej politiky, ako súčasť hospodárskej politiky, ktorá je v moderných demokraciách výrazne ovplyvňovaná existujúcim politickým zoskupením v domácej ekonomike, ale zároveň aj vytvoreného nadnárodného celku (ktorého

¹ príspevok vznikol v rámci riešenia grantovej úlohy VEGA 1/1170/12 „Vplyv daňovej politiky Európskej únie na vnútroštátnu právnu úpravu v SR“ a projektu APVV-0263-10 „Efektívnosť právnych a ekonomicko-finančných nástrojov v období krízových javov a situácií v podnikaní“

² okrem ďalších napr. A. Smith, D. Hume, J. M. Keynes, L. von Mises, P. A. Samuelson, M. Friedman, A. B. Laffer, G. K. Myrdal, J. Mc G. Buchanan, D. Kahneman, J. A. Schumpeter,

je konkrétna krajina súčasťou). Podľa Šulca³ predstavuje fiskálna politika (ktorej súčasťou je aj daňová politika), v trhových, resp. zmiešaných ekonomikách, jeden z najvýznamnejších nástrojov regulácie ekonomiky. Podľa Šreina⁴ z ekonomickej teórie vyplýva, že daňový systém by mal plniť dve dôležité funkcie, a to fiskálnu⁵ a stimulačnú⁶, pričom sa tieto funkcie môžu dostať do vzájomného rozporu. Zubaľová⁷ uvádza, že konkrétna aplikácia daňových teórií je možná prostredníctvom daňovej politiky, pričom daňovú reformu považuje za jej radikálny prejav.

Dnes už zrejme nemusíme pochybovať, že prebiehajúce procesy globalizácie, ktoré sú sledované desiatky rokov, až celé storočia, vykazujú zvyšujúcu sa dynamiku koncom 20-teho a začiatkom 21. storočia (podľa niektorých autorov⁸ majú ale globalizačné procesy pozitívne aj negatívne účinky, v mnohých oblastiach hospodárskeho života, ktoré pôsobia vo vzájomnej interakcii). Vo vzťahu k ekonomickému rozvoju, môžeme globalizáciu považovať za ambivalentnú (bohatstvo krajiny rastie rýchlejšie, aj keď je stále nerovnomerne rozdeľované). Vo vzťahu k demokracii je zatiaľ vplyv globalizácie považovaný prevažne za negatívny, s akcentom na postavenie a ekonomickú silu národných štátov⁹. Jiráňková sa vo svojej publikácii¹⁰ zaoberá otázkou či je možné „riadiť“ súčasný svet, pričom konštatuje, že zachovanie národných štátov¹¹ (ako politických celkov) je z pohľadu budúceho vývoja pravdepodobné, aj keď bude naďalej dochádzať k regionálnemu združovaniu štátov. Z pohľadu budúceho ekonomického vývoja môžeme predpokladať, že v postupujúcom procese globalizácie sa budú stále viac odrážať záujmy ekonomicky silných subjektov (nadmárodných spoločností,

³ Šulc, Z. : Stát a ekonomika. Praha : Karolinum, 2004, s. 178-179

⁴ Šrein, Z. : Mechanismy hospodářské politiky a Evropské unie. Ústí nad Labem : PSE UJEP, 2008, s. 252-253

⁵ súvisí hlavne so zabezpečením príjmov do štátneho a verejných rozpočtov

⁶ v súvislosti s ovplyvňovaním ekonomického správania sa subjektov prostredníctvom daňovej politiky

⁷ Podľa Zubaľová, A. a kol : Daňové teórie a ich využitie v praxi. Bratislava : Iura Edition, spol. s. r. o., 2008, s. 153-172

⁸ napr. Čipkár, J. : Ekonomika, politika a právo v kontexte súčasnej globálnej krízy. In : Právo, obchod, ekonomika II. Praha : Leges, 2012, s. 393-409

⁹ základnou charakteristikou štátov pred érou globalizácie bola od 17-teho storočia teritorialita (priestorové obmedzenie)

¹⁰ Jiráňková, M. : Národní státy v globálních ekonomických procesech. Praha: Professional Publishing, 2010., s. 105 - 109

¹¹ globalizácia mení fungovanie, resp. vlastnú existenciu doterajších inštitúcií, teda aj fungovanie národného štátu

finančných skupín), čo ale môže viesť následne aj k oslabovaniu tradičných funkcií národných štátov, nevyhnutným predpokladom fungovania akéhokoľvek zoskupenia krajín do určitého celku, je teda nastavenie, implementovanie a dodržiavanie jasných, korektných a účinných pravidiel regulácie, vychádzajúcich už z existujúcich regionálnych podmienok krajín, s rešpektovaním formálnych inštitúcií, ako aj neformálnych pravidiel v konkrétnej spoločnosti.

Fungovanie ekonomicky vyspelých demokratických krajín v období rokov 2008 až 2012 bolo spojené s lokálnymi krízovými javmi (hypotekárna kríza, finančná kríza), ktoré sú zdrojom vzniku hospodárskej recesie, dnes už prejavujúcej sa vo viacerých ekonomicky vyspelých krajinách sveta (ako sú Spojené štáty americké a ekonomicky silné krajiny Európskej únie). Súčasné dosahované hospodárske výsledky nás môžu len utvrdiť v presvedčení, že sa nachádzame v neželateľnej časti hospodárskeho cyklického výkyvu, vo fáze recesie. V období hospodárskej recesie sú medzi prvými krízou zasiahnuté (v zmysle obmedzenia dostupnosti úverových zdrojov, zavádzaním úsporných opatrení, poklesom odbytu a podobne) nefinančné podniky, následne aj finančné inštitúcie. Pokles produkcie a investícií nefinančných podnikov a finančných inštitúcií ovplyvňuje aj úroveň zahraničného obchodu, dopad krízy na domácnosti sa prejaví až s určitým časovým oneskorením. Následkom útľahu produkčnej činnosti bude pokles príjmov do štátneho rozpočtu, spôsobený poklesom daňových príjmov do štátneho rozpočtu, a na strane výdavkovej zvýšenie výdavkov na sociálne účely. Pokles investičnej činnosti následne spôsobí pokles hrubej tvorby kapitálu na hrubom domácom produkte.¹²

Z pohľadu teórie a praxe, sa môžeme stretnúť s určitým názorovým rozptylom na zdanenie, daňovú politiku, medzi ekonómami a laickou verejnosťou. Podľa Caplana¹³ v demokratických systémoch existuje určitý priestor pre prijatie takých opatrení, ktoré sú v rozpore s aktuálnymi názormi väčšiny občanov. Viacerí ekonómovia¹⁴ už deklarovali myšlienku, že ekonomické názory verejnosti sú často systematicky skreslené. Získavanie objektívnych informácií o ekonomických názoroch ekonómov, ako aj laickej verejnosti, je veľmi náročné a často vedie k protichodným zisteniam, a tým aj výsledným reakciám¹⁵. Z dostupných výsledkov doteraz realizovaných

¹² bližšie pozri Hindls, R., Hronová, S. : Odras ekonomického vývoje vybraných zemí ve struktuře výdajů na konečnou spotřebu. In : Politická ekonomie 4, 2012, s. 425-441

¹³ pozri bližšie Caplan, B. : The Myth of the Rational Voter. Why Democracies Choose Bad Policies. Princeton University Press, 2007

¹⁴ okrem iných napr. Smith, Mises, Krugman a ďalší

¹⁵ napríklad verejnosť sa prikláňa skôr k protekcionizmu

prieskumov¹⁶ (v období 70 až 90-tych rokov 20-teho storočia), vo vzťahu k inflácii, napr. vyplynulo, že laická verejnosť sa na rozdiel od ekonómov, domnieva, že vláda by mala byť zodpovedná za udržiavanie cien pod kontrolou (túto skutočnosť taktiež ovplyvňuje daňová politika štátu). V čom by teda v súčasnosti mala spočívať ťažisková úloha pôsobenia ekonómov v spoločnosti? V 50-60-tych rokoch 20-teho storočia sa označovala situácia, kedy verejnosť (tvorená jednotlivcami), nemala k dispozícii dokonalé informácie, resp. mala k dispozícii asymetrické informácie (kedy jedna skupina jedincov je kvalitnejšie informovaná ako iná skupina jedincov)¹⁷, za trhové zlyhanie. Spätným pohľadom, príkladom takého trhového zlyhania môže byť v podstate aj demokratický štát (teda ekonomická demokracia). Je isté, že dospieť k jednoznačnej odpovedi na uvedenú otázku nebude zatiaľ možné, keďže stále existuje názorový rozpyt na pôsobenie profesionálnych ekonómov v organizovanej ľudskej spoločnosti, a to ako z pohľadu odborníkov¹⁸, tak aj z pohľadu laickej verejnosti. Známi ekonómovia¹⁹ skúmali systematické omyly už storočia, dnes sa na ich diela²⁰ (názory, zistenia) akosi zabúda. V uvedenom kontexte aj psychológovia (výskumníci), z oblasti skúmania verejnej mienky, permanentne upozorňujú na skutočnosť, že systematicky skreslené názory v ľudskej spoločnosti existujú. Vyzerá to tak, ako keby sa dnešní ekonómovia, už intenzívne nezaujímal o poznatky, ktoré priniesla v uvedenej oblasti história ekonomického myslenia. Aké konkrétne poznanie majú dnes ekonómovia o systémových chybách? Z viacerých výsledkov realizovaných prieskumov²¹ medzi verejnosťou, koncom 20-teho až začiatkom 21-ho storočia by sme mohli zhrnúť do štyroch ťažiskových kategórií systematických omylov: 1. Predsudky proti trhu²² - v praxi sa

¹⁶ podľa prieskumu Kears et. al. a General Social Survey uvádza Caplan, B. : The Myth of the Rational Voter. Why Democracies Choose Bad Policies, Princeton University Press, 2007

¹⁷ problém racionálnej neinformovanosti sa stal základom novej intelektuálnej ortodoxie, ktorú v ekonomickej teórii reprezentuje klasická škola verejnej voľby

¹⁸ napr. Keynes (1963) si želal, aby profesionálni ekonómovia predstavovali v ľudskej spoločnosti, skromných odborne zdatných ľudí podobných zubárom

¹⁹ ktorými boli aj predstavitelia klasickej ekonómie - napr. W. Petty, A. Smith, D. Ricardo, T. Malthus, J. B. Say, ale aj ďalší napr. významný anglický ekonóm J. M. Keynes

²⁰ pozri napríklad Lisý, J. : Dejiny ekonomických teórií. Bratislava : Iura Edition, spol. s.r.o., 2003

²¹ napr. výsledky prieskumu ekonomických názorov americkej verejnosti a ekonómov (SAEF) z roku 1996 uverejnené vo Washington Post

²² podstatu predsudkov proti trhu výstižne popísal aj významný historik ekonomického myslenia J. Schumpeter v dielach Capitalism, Socialism, and Democracy (1950), History of Economic Analysis (1954)

vyskytujú v rôznych variáciách, ako sú napríklad - verejnosť má často pochybnosti, či môže podnikanie založené na snahe dosiahnuť zisk priniesť všeobecne spoločensky prospešné výsledky (ekonómovia síce pripúšťajú, že úsilie o maximalizáciu zisku v kombinácii so zlyhaním trhu môže viesť k aj k nepriaznivým výsledkom, verejnosť má zase sklon vnímať sledovanie vlastného prospechu podnikateľov ako škodlivé konanie samo o sebe, neberúc do úvahy, že voľná konkurencia²³ motivuje podnikateľov k ponuke čo najvýhodnejšej pre spotrebiteľov), považovať trhové poplatky za transfery (zisky podnikateľov sa často nevhodne považujú za transfery, pričom sa neberie do úvahy ich celospoločenský prospech a motivačná funkcia), teória monopolnej tvorby ceny. 2. Posadnutosť plnou zamestnanosťou - úsporné zaobchádzanie s prácou, keď produkujeme viac tovarov a služieb pri použití menšieho objemu práce, sa verejnosťou nepovažuje za pokrok, ale za veľké nebezpečenstvo (ekonomický prospech, ktorý súvisí s úsporným využívaním práce sa všeobecne verejnosťou neguje). 3. Sklon k pesimizmu²⁴ - súvisí so skutočnosťou, že verejnosť má často sklon k preháňaniu vážnosti súčasných ekonomických problémov a naopak podceňuje bývalú, súčasnú a budúcu ekonomickú výkonnosť hospodárstva (diskusia ekonómov sa v tomto ohľade týka veľkosti ekonomického rastu, kým verejnosť rieši, či ekonomika stagnuje alebo sa nachádza v recesii). 4. Predsudky voči cudzincom - týka sa sklonu podceňovať ekonomický prospech z obchodných stykov s cudzinou, ekonómovia považujú obchodovanie s cudzinou za veľmi prospešné, pričom ekonómovia takéto "predsudky" kritizujú, pretože sú v rozpore so základnými ekonomickými princípmi (absolútne, komparatívne výhody, špecializácia práce). Zisk a úrok nie je milodarom...často si neuvedomujeme ich ekonomický motivačný význam. Vychádzajúc z teoretických diel a praktických skúseností ekonómov, v minulosti aj súčasnosti, môžeme konštatovať, že neexistuje reálne odôvodnená pochybnosť o pozitívnej motivačnej úlohe trhových cien a taktiež o prospešnosti trhového mechanizmu. Bohatstvo celej spoločnosti súvisí so zvyšovaním pomeru medzi dosiahnutým výsledkom a vynaloženým úsilím. Trhové hospodárstvo sa neustále prispôsobuje novým podmienkam, s čím súvisí presúvanie pracovných síl tam, kde môžu vykonať službu (pričom pôvodné miesta sú často nahradzované novými pracovnými príležitosťami). Ak vezmeme do úvahy, že "čas sú peniaze" a získanie informácií je časovo náročné, tak by bolo potrebné (za každých okolností), porovnanie prospechu zo získania kvalitnejších informácií, vedomostí s nákladmi na ich získanie²⁵. Podľa stúpecov klasickej školy teórie

²³ jedným z dôrazných zástancov existencie slobodného trhu bol aj ekonóm L. von Mises (predstaviteľ praxeologickej ekonómie)

²⁴ môžeme konštatovať, že sklon verejnosti k ekonomickému pesimizmu má vo vzťahu k predchádzajúcim dvom bodom a nasledujúcemu zrejme menší význam - niektorí ekonómovia to považujú za zanedbateľný faktor

²⁵ ak ľudia vedia príliš málo, nemajú kvalitné informácie vznikajú im náklady v podobe stratených príležitostí

verejnej voľby je neinformovanosť verejnosti (voličov) zdroj vážnych trhových porúch (nedostatkov). Ekonomovia strácajú svoje nadšenie vo vzťahu k racionálnym očakávaniam jedinov, a to z dôvodu potvrdenia existencie systematických chýb empirickým výskumom. Vzťah medzi omylom a nedostatkom (nekvalitou) informácií je zrejmý, na druhej strane, ale tento priamy vzťah neplatí paušálne, v praxi sa môžeme stretnúť napr. s názorovým dogmatizmom, čo môže taktiež predstavovať určitý zdroj omylu. Hmotné náklady chybného rozhodnutia, konania jednotlivcov, sa tak premietnu do celospoločenských nákladov, pričom veľkosť nákladov plynúcich z omylov (chýb), súvisí s charakterom omylu (chyby) a situácie v ktorej sa jedinec, resp. spoločnosť nachádza. Podstata ekonomických modelov ľudského správania sa je spojená s preferenciami a cenami. Výrazne asymetrické informácie sú jedným zo zrejmých dôvodov prečo demokracia zlyháva. Ak sa verejnosť obáva ekonomického monopolu, tak by sa rovnako mala obávať aj politického monopolu (ktorý môže mať podobu aj v konkrétnej hospodárskej politike). Podľa Fialu,²⁶ ktorý uvádza, že demokratická politika, aj vo vzťahu k ekonomike, vychádza z konceptu všeobecného blaha, ale zároveň odráža aj konkrétne záujmy, ktoré sa v rámci nej stretávajú a presadzujú, má byť zrozumiteľná, prehľadná, jasne definovaná, kontrolovaná...zistujeme, že uvedené charakteristické znaky akosi vylučujú, aby existovalo niečo ako reálne fungujúca globálna hospodárska politika.

Daňová politika jednotlivých členských štátov Európskej únie je považovaná za koordinovanú (hospodársku) politiku v rámci vytvoreného celku. Zatiaľ čo zaťažovanie obyvateľstva priamymi daňami je upravované a chápané na národnej úrovni, daňové povinnosti v súvislosti s nepriamymi daňami upravuje do určitej miery Komisia EÚ (v súvislosti s funkčnosťou vnútorného trhu). Ako uvádza Kučerová²⁷ o harmonizácii priamych daní sa v Európskej únii zatiaľ neuvažuje, napriek tomu, že rozdiely v zdaňovaní sú zdrojom narušovania spoločného trhu Európskej únie, v zmysle daňového dumpingu (napr. Luxembursko, Írsko ako aj novoprijaté štáty EÚ). Podľa názoru autorky, predstavujú predovšetkým európske priame dane, akúsi bariéru v riešení problému nezamestnanosti - celkové náklady na pracovnú silu v Európskej únii, sú v rámci porovnávania s ďalšími ekonomikami, jedni z najvyšších, a práve z uvedeného dôvodu sa výrobcovia snažia presunúť svoju "výrobnú základňu" do iných krajín sveta²⁸, čo má vplyv nie len na obmedzovanie tvorby pracovných miest, ale aj priamy úbytok pracovných príležitostí. Z dnešného pohľadu môžeme konštatovať, že daňová a odvodová záťaž v

²⁶ pozri bližšie Fiala, P. : Politika, jaká nemá být. Brno : CDK, 2010, s. 68-69

²⁷ pozri bližšie Kučerová, I. : Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie. Praha : Karolinum, 2010, s. 272- 275

²⁸ získavajú tým komparatívnu výhodu, ktorej zdrojom sú nižšie mzdy a nižšie odvody

krajinách Európskej únie je vysoká a zároveň diferencovaná, s tendenciou k prehľbovaniu existujúcich nerovností. Vzhľadom na reálnu skutočnosť, že členské krajiny Európskej únie si ekonomicky vzájomne konkurujú, poskytuje daňová disproporcía výraznú komparatívnu výhodu. Otázkou ale naďalej ostáva, aký je v princípe zmysel existencie vytvorenej intergácie štátov v podobe Európskej únie? Majú si na jednej strane jednotlivé ekonomiky naďalej konkurovať, a ťažiť z možných komparatívnych výhod, ktoré im poskytuje ich domáca ekonomika, a na strane druhej využívať výhody, ktoré im poskytuje členstvo v integrovanom celku? Princípy daňovej politiky Európskej únie vychádzajú zo subsidiarity²⁹, suverenity, nediskriminácie, transparentnosti, neutrality³⁰ (spolupráca členských štátov Európskej únie, v daňovej oblasti, môže mať podobu koordinácie, aproximácie a harmonizácie). Odpovede na uvedené otázky budú určite súvisieť s komplexným vnímaním Európskej únie ako takej, a jej jednotlivých súčastí. V súvislosti s krízovými javmi, ktoré sa šíria, nie len európskymi ekonomikami, ale už dlhšie obdobie aj ďalšími krajinami sveta, nás môže napadnúť aj otázka, či integrované celky v rámci tých oblastí ekonomiky, ktoré sú riadené spoločnou, prípadne koordinovanou hospodárskou politikou, skutočne vykazujú aspoň porovnateľnú efektivitu s riadením na národnej, resp. regionálnej úrovni? Objektívne posúdenie tejto skutočnosti dnes ešte nie je možné, resp. je možné, ale len čiastočne, keďže závery plynúce z empirických ekonomických výskumov³¹ je možné objektívne posudzovať až na základe získaných údajov za dlhé časové obdobie, a taktiež za podmienok, že uvedený integračný proces je definitívny a jeho vplyv na jednotlivé ekonomiky, ako aj celok, je merateľný (teda údaje je možné porovnať). Za negatívny efekt daňovej konkurencie medzi jednotlivými krajinami, môžeme podľa Schutzovej³² považovať hľadanie nových spôsobov, ktorými sa fyzické aj právnické osoby, snažia minimalizovať svoju daňovú povinnosť (resp. vyhnúť sa plateniu daní), s čím úzko súvisí "prelievanie" daní z krajiny do krajiny, čoho následkom je aj podpora, resp. obmedzovanie investičnej činnosti v konkrétnej krajine, čoho následkom je zvyšovanie, resp. znižovanie zamestnanosti. V súlade s princípom

²⁹ Európska únia by sa podľa tohoto princípu mala zaoberať len takými záležitosťami, ktoré môže riešiť efektívnejšie ako jej jednotlivé členské štáty - v tejto súvislosti je potrebné upozorniť, že zohľadniť skutočnosť dosiahnutia "vyššej efektivity" celku v porovnaní s jednotlivými časťami je zrejme reálne nemožné, resp. často výrazne účelové

³⁰ princíp neutrality v daňovej politike môžeme chápať ako vytváranie takých spoločných pravidiel, ktoré by boli aplikovateľné a v súlade s požiadavkami spoločného trhu EÚ - vytváranie porovnateľných podmienok na trhu napr. zdaňovaním subjektov

³¹ realizácia takého rozsiahleho a dlhodobého výskumu si vyžaduje spoluprácu všetkých členských štátov Európskej únie

³² pozri bližšie Schutzová, A. : Daňové systavy štátov Európskej únie. Bratislava : Ekonóm, 2010, s. 30-33

daňovej subsidiarity a daňovej suverenity majú dnes členské štáty Európskej únie diferencovanú štruktúru daní, daňových sadziieb (zdaňovania)³³. Každý členský štát môže svojou vlastnou daňovou politikou sledovať svoje vlastné konkurenčné záujmy (podpora investičnej činnosti, prílev zahraničných investícií, podpora exportu, atď.). Podľa Euckena³⁴ má progresívne zdanenie príjmu v hospodárskej súťaži zmysel sociálny (koriguje rozdeľovanie), ale s podmienkou, že akokoľvek je progresivita zdanenia potrebná je zároveň dôležité neohroziť progresivitu investičnej činnosti. Úloha daňovej politiky a to obzvlášť v obdobiach krízových javov, by sa nemala zameriavať na jej pasívny charakter, v zmysle zabezpečenia rozpočtových príjmov, ale mala by rozhodne byť viac orientovaná aktívne a to v zmysle pozitívneho ovplyvňovania (podpory) ekonomicky aktívnych subjektov.

Súčasnú daňovú politiku v podmienkach Slovenskej republiky je možné ešte stále, v porovnaní s niektorými inými členskými krajinami Európskej únie, považovať za aktívnu (v podobe lineárneho zdanenia príjmov pre fyzické aj právnické osoby, relatívna jednoduchosť výberu daní), aj keď samozrejme "ideálny stav", ktorý by mohol nastať v oblasti zdaňovania (týkajúci sa efektívnej správy, výberu a použitia daní) to nie je. Ostáva teda na rozhodnutí kompetentných, akou cestou sa Slovenská republika vyberie v tomto smere (daňovej politiky), v nasledujúcom období, v spojitosti s hospodárskymi problémami európskeho charakteru. Hľadanie generálnej odpovede na predmetnú otázku so sebou prináša zároveň zodpovedanie množstva „podotázok“ z pohľadu ekonomického, právneho, politického, sociologického, kultúrneho, náboženského, ekologického, prípadne ďalších. Zrejme nie je jednoduché, už dnes jednoznačne predikovať, aké dopady bude mať v zmysle týchto aspektov, postupujúca globalizácia v budúcnosti, a to nie len v oblasti daňovej (resp. hospodárskej politiky), na jednotlivé ekonomiky členských krajín Európskej únie³⁵.

Literature:

- Bujňáková, M. : Essential principles of tax proceeding. In: Current questions of the efficiency of public finance, financial law and tax law in the countries of Central and Eastern Europe. Košice : Univerzita P.J. Šafárika, 2005, s. 11. ISBN 80-7097-604-7

³³ úroveň zdaňovania závisí od konkrétnych ekonomicko-politických rozhodnutí národnej vládnucej politickej moci

³⁴ pozri bližšie Eucken, W. : Grundsätze der Wirtschaftspolitik. 6. vyd. Tübingen . J. C. B. Mohr, 1990. Prekl. Kvasničková, A., Praha : Liberální institut, 2004, s. 391-392

³⁵ verejnosti členských štátov Európskej únie zrejme do blízkej aj vzdialenej budúcnosti, ostáva už len veriť v racionalitu a pozitívne ekonomické konanie kompetentných predstaviteľov jednotlivých národných štátov ako aj Európskej únii ako celku

- Bujňáková, M., Románová, A. : Aktuálne otázky verejných financií. In: Days of Law 2011 : Finance veřejného sektoru (právní a ekonomické aspekty jeho fungování). Brno : Masarykova univerzita, 2012, s. 32-38. ISBN 9788021059146
- Červená, K., Treščáková, D. : Finance veřejného sektora v čase hospodárskej krízy. In: Days of Law 2011 : Finance veřejného sektoru (právní a ekonomické aspekty jeho fungování). Brno : Masarykova univerzita, 2012, s. 48-56. ISBN 9788021059146
- Čipkár, J. : Ekonomika, politika a právo v kontexte súčasnej globálnej krízy. In : Právo, obchod, ekonomika II. Praha : Leges, 2012, s. 393-409. ISBN 978-80-87576-33-5
- Čipkár, J. : Idea zjednotenej Európy a globalizácia. In: historické, politicko-právne a filozofické aspekty práva a právnej kultúry. Košice : Právnická fakulta UPJŠ, 2004, s. 13-33. ISBN 80-7097-570-9
- Čipkár, J. : Globalizácia a európska integrácia. In: Hospodárska a menová únia ako nástroj európskej integrácie. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2008, s. 28-45. ISBN 9788070977248
- Eucken, W. : Grundsätze der Wirtschaftspolitik. 6. vyd. Tübingen . J. C. B. Mohr, 1990. Prekl. Kvasničková, A., Praha : Liberální institut, 2004, 500 s. ISBN 80-86389-32-4
- Hindls, R., Hronová, S. : Odraz ekonomického vývoje vybraných zemí ve struktuře výdajů na konečnou spotřebu. In : Politická ekonomie č. 4 roč. 2012, Praha : Oeconomica, 2012, s. 425-441. ISSN 0032-3233
- Fiala, P. : Politika jaká nemá být. Brno : CDK, 2010, 163 s. ISBN 978-80-7325-216-8
- Jiráňková, M. : Národní státy v globálních ekonomických procesech, Praha : Professional Publishing, 2010, 123 s. ISBN 978-80-7431-025-60-2
- Kučerová, I. : Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie. Praha : Karolinum, 2010, 367 s. ISBN 978-80-246-1628-5
- Lisý, J. et al. : Dejiny ekonomických teórií, Bratislava : Iura Edition, spol. s. r. o., 2003, 386 s. ISBN 80-89047-3
- Pipes, R. : Property and Freedom, New York: Vintage Books, 1999. Prekl. Bednář, L., Praha: Agro, 2008, 364 s., ISBN 978-80-257-0017-4
- Prievozníková, K., Štrkolec, M. : Vybrané otázky medzinárodného zdanenia príjmov a majetku. In : Právo a obchodovanie. Košice : Univerzita P. J. Šafárika, 2008, s. 189-197. ISBN 978-80-7097-702-6
- Radvan, M. : Slowacki system opodatkowania nieruchomości. In Europejskie systemy opodatkowania nieruchomości. Warszawa: Kancelaria Sejmu, 2003, s. 167-174. ISBN 83-909381-6-2
- Schultzová, A. : Daňové sústavy štátov Európskej únie. Bratislava : Ekonóm, 2010, 224 s. ISBN 978-80-225-3059-0

- Schweickart, D. : After Capitalism. Lanham : Rowman & Littlefield, Inc., 2002. Prekl. Dinka, P. Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov, 2010, 208 s. ISBN 978-80-8061-428-7
- Šrein, Z. : Mechanizmy hospodárskej politiky Európskej unie. (Prerpracované vydání). Ústí nad Labem : PSE UJEP, 2008, 298 s. ISBN 978-80-7414-077-8
- Šulc, Z. : Stát a ekonomika. Praha : Karolinum, 2004. 349 s. ISBN 80-246-0817-0
- Volejníková, J. : Moderní kompendium ekonomických teorií, Praha : Profes Consulting s. r. o., 2005, 378 s. ISBN 80-7259-020-0
- Zubařová, A. a kol. : Daňové teórie a ich využitie v praxi. Bratislava : Iura Edition, spol. s. r. o., 2008, 198 s. ISBN 978-80-8078-228-3

Contact – email

karolina.cervena@upjs.sk ; karin.prievoznikova@ upjs.sk